REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

unisVET
uvajanje novih izobraževalnih programov na področju storitev

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Veronika Sabadin

Računovodenje proizvodnje

Program: EKONOMSKI TEHNIK
Modul: MATERIALNO KNJIGOVODSTVO
Vsebinski sklop: RAČUNOVODENJE PROIZVODNJE

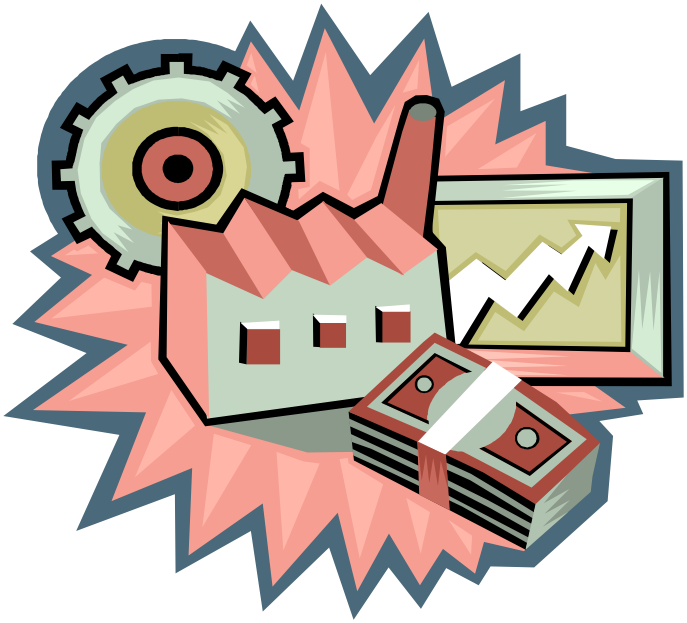

Ljubljana, julij 2010

Srednje poklicno izobraževanje

Program: **Ekonomski tehnik**
Modul: **Materialno knjigovodstvo**
Vsebinski sklop: **Računovodenje proizvodnje**

Naslov učnega gradiva
Računovodenje proizvodnje

Ključne besede: **stoškovni nosilec, stroškovno mesto, ključ za razporejanje stroškov, poslovni izid, stroški, odhodki, prihodki.**

Seznam kompetenc, ki jih zajema učno gradivo:
RP 1: Razporejanje stroškov po naravnih vrstah
RP 2: Izračunavanje uspešnosti poslovanja in primerjava rezultatov ter vpliv stroškov na poslovni izid
RP 3: Evidentiranje poslovnih dogodkov v zvezi s poslovnim izidom

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

657.421.1(075.8)(0.034.2)

SABADIN, Veronika
Materialno knjigovodstvo [Elektronski vir] / Veronika Sabadin. - El. knjiga. - Ljubljana : GZS, Center za poslovno usposabljanje, 2010. - (Srednje strokovno izobraževanje. Program Ekonomski tehnik. Modul Materialno knjigovodstvo. Vsebinski sklop Računovodenje proizvodnje)

Način dostopa (URL): http://www.unisvet.si/index/index/activityld/44
4. - Projekt UNISVET

ISBN 978-961-6413-50-3

252663296

Avtorica: **Veronika Sabadin**
Recenzentka: **Sonja Mlinarič**
Lektorica: **Mirjam Furlan Brec**

Založnik: **GZS Ljubljana, Center za poslovno usposabljanje**
Projekt unisVET

URL: http://www.unisvet.si/index/index/activityld/44

Kraj in datum: **Ljubljana, julij 2010**

To delo je ponujeno pod licenco Creative Commons:
Priznanje avtorstva - Nekomercialno - Deljenje pod enakimi pogoji.

Učno gradivo je nastalo v okviru projekta unisVET Uvajanje novih izobraževalnih programov v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju s področja storitev za obdobje 2008-2012, ki ga sofinancirata Evropska unija preko Evropskega socialnega sklada in Ministrstvo Republike Slovenije za šolstvo in šport. Operacija se izvaja v okviru operativnega programa razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja, prednostna usmeritev Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Vsebina gradiva v nobenem primeru ne odraža mnenja Evropske unije. Odgovornost za vsebino nosi avtor.

KAZALO

UPORABLJENE OKRAJŠAVE 4
NAVODILA ZA IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA ZVEZKA 4
RAČUNOVODENJE PROIZVODNJE 5
Razčlenjevanje stroškov po naravnih vrstah 5
Razporejanje stroškov po naravnih vrstah - vaja 6
Stroškovni nosilci 7
Stroškovni nosilci - vaja 1 7
Stroškovni nosilci - vaja 2 8
Delovni nalog 9
Delovni nalog - vaja 10
Neposredni proizvajalni stroški 11
Razporeditev neposrednih stroškov med stroškovne nosilce - vaja 12
Posredni proizvajalni stroški 14
Neposredni in posredni stroški - vaja 15
Prispevek za kritje in prag kritja stroškov 17
Prispevek za kritje in prag kritja stroškov - vaja 1 18
Prispevek za kritje in prag kritja stroškov - vaja 2 18
Neposredni in posredni stroški, prispevek za kritje - vaja 19
Spremenljivi in stalni stroški 21
Spremenljivi in stalni stroški - vaja 23
Vrednotenje zalog nedokončane in dokončane proizvodnje (elementi cene) 24
Vrednotenje proizvodnje po neposrednih proizvajalnih stroških - vaja 28
Stroškovni nosilci – preverjanje znanja pred ocenjevanjem 30
Stroškovna mesta 32
Stroškovni nosilci in mesta - vaja 1 34
Stroškovni nosilci in mesta - vaja 2 35
Stroškovni nosilci in mesta - vaja 3 36
Stroškovni nosilci in mesta - vaja 4 39
Stroškovni nosilci in mesta - vaja 5 42
VIRI 45

UPORABLJENE OKRAJŠAVE:

NNS = NEPOSREDNI NABAVNI STROŠKI
NV = NABAVNA VREDNOST
DDV = DAVEK NA DODANO VREDNOST
DPC = DRSEČA POVPREČNA CENA
PK = PRISPEVEK ZA KRITJE
SPK = STOPNJA PRISPEVKA ZA KRITJE
PKS = PRAG KRITJA STROŠKOV
DN = DELOVNI NALOG
SN = STROŠKOVNI NOSILEC
SM = STROŠKOVNO MESTO
PSE = PROIZVAJALNI STROŠKI NA ENOTO
PC = PRODAJNA CENA
OB = OBRAT
UP = UPRAVA
MD = MEHANIČNA DELAVNICA
SKL = SKLADIŠČE
EC = ELEKTRIČNA CENTRALA
NT = NOTRANJI TRANSPORT
AMO = AMORTIZACIJA

NAVODILA ZA IZPOLNJEVANJE DELOVNEGA ZVEZKA

Številke v oklepajih na koncu opisa poslovnih dogodkov in število vrstic v raznih tabelah / razpredelnicah nakazujejo pravilno število knjižb, ki jih dijaki naredijo. V delovnem zvezku sem uporabila 2 slikovna simbola, ki imata naslednji pomen:

1.

Nove vsebine, pazljivo preberi, poslušaj razlago in dopolni besedilo z besedami,

ki jih boš našel v takšnih viola pravokotnikih na koncu vsake obravnavane teme;

2.

Vaje za utrjevanje pridobljenih kompetenc

RAČUNOVODENJE PROIZVODNJE

Uspešnost podjetij je zelo odvisna od učinkovitega _____ njihovih stroškov poslovanja. Na konkurenčnih trgih imajo ponudniki praviloma malo vpliva pri določanju _____ cene izdelkov ali storitev, ki jih na teh trgih prodajajo. Pozitiven poslovni izid / _____ je možno povečati le z rednim _____ in zniževanjem stroškov poslovanja. Samo tako lahko ugotovijo vzroke in le te odpravijo, ko so stroški previsoki.

Za _____ nadzor in analizo stroškov za proučevanje poslovanja, podjetja razporejajo stroške po:
- naravnih vrstah
- stroškovnih nosilcih
- stroškovnih mestih
- povzročiteljih stroškov / mestih odgovornosti

Razčlenjevanje stroškov po naravnih vrstah

Po naravnih vrstah razčljenjujemo stroške v naslednje skupine (dopolni s konkretnimi primeri pri vsaki vrsti stroška):
- stroški materiala: _____
- stroški storitev: _____
- amortizacija: _____
- stroški dela: _____
- stroški obresti: _____
- in drugi stroški: _____

Razporejanje stroškov po naravnih vrstah omogoča oblikovanje sestavin cene enote poslovnega učinka in zbirni prikaz stroškov v poslovnem izidu. To je mogoče z uporabo finančnih kontov: _____.
Spremljanje stroškov po naravnih vrstah omogoča izračun stroškov izdelave na enoto izdelka le v podjetjih s _____ dejavnostjo (istovrstne storitve ali izdelki). V takšnih primerih podjetja _____ vse stroške poslovanja s prihodki od prodaje izdelkov ali storitev, dodatno razčlenjevanje stroškov v takih primerih ni potrebno in smiselno.
V podjetjih z raznovrstno dejavnostjo pa spremljanje stroškov samo po naravnih vrstah ne zadostuje, ker ne omogoča zbiranja stroškov po posamezni dejavnosti in izračuna stroškov izdelave na enoto za različne izdelke.

spremljanjem, homogeno, prodajne, dobiček, učinkovit, nadzora, pokrijejo, razred 4

Razporejanje stroškov po naravnih vrstah - vaja

Podjetje Scarbox, d. o. o. proizvaja luksuzne talne ploščice, prodajna cena je 60,00 € na kvadratni meter. Proizvodnja se izvaja v najetih poslovnih prostorih. V tekočem mesecu obratovanja so proizvedli 1.000 kvadratnih metrov ploščic. Imeli so naslednje stroške in realizirali so naslednje prihodke:

Kontiraj mesečne poslovne dogodke podjetja Scarbox, d. o. o!

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO
1	Prejmemo račun v vrednosti 8.500 € z 20 % DDV za porabljen cement pri poizvodnji ploščic.			
2	Plačali so z gotovino 5.000 € plus 20 % DDV za pomožni material pri proizvodnji ploščic.			
3	Prejmemo račun v vrednosti 1.500 €, 20 % DDV je vračunan, za porabljeno električno energijo.			
4	Plačilo s čekom 7.500 € plus 20 % DDV za najemnino proizvodnega obrata.			
5	Obračunali so izdelavne plače, in sicer v znesku 27.500 €.			
6	Konec meseca prenesi vse proizvajalne stroške v breme dokončanih izdelkov.			
7	Prodali so 250 m^2 talnih ploščic, prodajna cena je 60 € plus 20 % DDV, izdali so račun.			
8	Kontiraj odhodek od prodaje in zmanjšaj zalogo izdelkov.			

Izračunaj lastno proizvajalno ceno. _____

Izračunaj razliko v ceni ali dobiček na enoto prodanega izdelka. _____

Z znižanjem proizvajalnih stroškov na enoto, se dobiček od prodaje poveča ali pomanjša ? _____

Stroškovni nosilci

Stroški, ki jih imajo podjetja z opravljanjem _____ dejavnosti, se pokrivajo s prihodki od prodaje poslovnih učinkov, ki so rezultat določene dejavnosti. Podjetja potrebujejo za pravilno poslovno odločanje zanesljive računovodske _____ o višini stroškov po posameznih izdelkih, storitvah, prodajnih artiklih, to je po nosilcih stroškov. Stroškovni _____ so storitve in izdelki, za katere lahko definiramo in izračunamo lastne stroške izdelave. Stroškovni nosilci morajo z lastno _____ ceno pokriti njihove stroške izdelave.
Z razporejanjem stroškov na različne stroškovne nosilce omogočimo izračun lastne cene izdelka ali storitve. Lastno ceno izračunamo tako, da stroške izdelave delimo s proizvedeno količino.

Stroškovni nosilci - vaja 1

Če primerjamo stroškovno in prodajno ceno proizvodov, dobimo naslednje rezultate:

Legenda: LC = LASTNA CENA; PC = PRODAJNA CENA

Primerjava med LC in PC	Poslovni izid
LC = PC	
LC > PC	
LC < PC	

Opredelitev stroškovnega nosilca in njegovih količin je odvisna od raznolikosti in _____ dejavnosti, ki jih dano proizvodno podjetje opravlja.

Delitev proizvodnih podjetij glede na značilnosti njihove dejavnosti je lahko naslednja:

a) _____ dejavnost
b) _____ dejavnost
c) _____ dejavnost

značilnosti, procesna, različnih, informacije, posamična, prodajno, serijska, nosilci

A) **Pri posamični ali individualni dejavnosti** po naročilu je stroškovni nosilec posamezno naročilo, storitev ali posamični izdelek. Ta tip dejavnosti je najbolj pogost pri storitvenih podjetjih, v obrtnih dejavnostih, pri izdelavi specializirane opreme, pri gradbenih podjetjih, v ladjedelnicah itd.
Vsi stroški, ki nastanejo pri individualni dejavnosti, so stroški enega stroškovnega nosilca.

B) **Serijska dejavnost** je tipična za industrijsko proizvodnjo enakih ali podobnih izdelkov, ki jih izdelujejo v manjših ali večjih serijah. Stroškovni nosilec je serija podobnih ali enakih izdelkov. Primeri serijske dejavnosti so : tekstilna industrija, zabavna elektronika, proizvodnja računalnikov, avtomobilska industrija, farmacevtska in prehrambena industrija, izdelovalci pohištva itd.
Pri serijski dejavnosti vse nastale stroške danega stroškovnega nosilca delimo s številom proizvedenih izdelkov posamezne serije.

C) **Procesna oziroma množinska dejavnost** poteka daljše obdobje brez prekinitev. V večini primerov imajo ta podjetja specializirane stroje, ki so bili načrtovani in izdelani za proizvodnjo ene vrste izdelka. Npr. proizvodnja energije (plin), gradbenih materialov (kamnolomi), živilska industrija (proizvodnja sladkorja, piva) ipd. Celotna proizvodnja istovrstnih izdelkov danega obračunskega obdobja postane stroškovni nosilec. Enotne proizvajalne stroške izračunamo tako, da celotne neposredne stroške obračunskega obdobja delimo s številom dokončanih proizvodov v tem obdobju. Proizvodnja poteka neprekinjeno, zato je lahko del izdelkov konec obračunskega obdobja nedokončan, stroške, ki se nanašajo na nedokončano proizvodnjo, najprej odbijemo od celotnih stroškov in kasneje izračunamo stroške izdelave na enoto.

Stroškovni nosilci - vaja 2

Poišči primere podjetij v svoji bližini, ki opravljajo naslednje proizvodne dejavnosti:

Vrsta proizvodne dejavnosti	Ime podjetja
Posamična ali individualna	
Serijska	
Množinska oziroma procesna	

Delovni nalog

Označevanje stroškovnih nosilcev

Podjetja razporejajo stroške na stroškovne nosilce s pomočjo _____ stroškovnih nosilcev. Stroškovni nosilec je definiran na podlagi imena izdelka in obsega proizvodnje. Lahko je posamezen izdelek, serija izdelkov ali celotna proizvodnja v danem časovnem obdobju.

Šifra ali oznaka stroškovnega nosilca je lahko številčna oznaka izdelka ali številčna oznaka delovnega naloga.

Delovni nalog se uporablja v podjetjih za lažje organiziranje lastne dejavnosti in za ažurno spremljanje stroškov.

Postopek izdaje delovnega naloga:

- Prodajni oddelek izda delovni nalog na podlagi prejetih _____ od kupcev za storitev ali izdelke. To je tipično za podjetja, ki proizvajajo po naročilu. Izdelek se preda kupcu takoj, ko je dokončan.

- Delovni nalog se lahko izda tudi na podlagi _____ prodaje za neznane kupce, to imenujemo proizvodnja na _____.

Delovni nalog je nalog proizvodnji za izdelavo določene _____ izdelkov v določenem _____. Delovni nalog je podlaga za pripravo in organizacijo proizvodnje ter za nadzor nastalih stroškov, povezanih z izdelavo ali opravljanjem storitev. Po izdaji delovnega naloga v proizvodnji lahko pripravijo celoten material, orodja, stroje in delavce potrebne za proizvodnjo naročenega obsega izdelkov. Na podlagi delovnih nalogov podjetje spremlja nastale stroške in ugotavlja višino stroškov po posmeznih stroškovnih nosilcih.

zalogo, količine, naročil, šifrantov, pričakovane, času

Delovni nalog - vaja

Podjetje Bombonček, d. o. o. proizvaja naslednje slaščice. Dopolni spodnjo razpredelnico s šifranti stroškovnih nosilcev, sledi primeru.

Vrsta proizvoda	Šifrant		
	Numeričen	DN	SN
Kremne rezine	01	DN KR	SN 1
Sadne tortice			
Čokoladne tortice			
Pite			
Domači piškoti			

Neposredni proizvajalni stroški

Stroški, ki nastanejo pri ustvarjanju poslovnih učinkov in ki jih neposredno razporejamo na stroškovne nosilce se imenujejo _____. Za dokončanje proizvodnega procesa imajo podjetja tudi druge stroške, ki jih imenujemo _____. Ti stroški so _____ različnim poslovnim učinkom, na katere jih posredno razporedimo.
Vse stroške nadomestimo s _____ od prodaje poslovnih učinkov. Neposredne stroške krijemo s prodajo poslovnih učinkov, posredne stroške pa pokrijemo posredno z rezultati celotne dejavnosti.

Neposredni proizvajalni stroški

Neposredni stroški predstavljajo porabo _____ _____, ki je neposredno povezana s proizvodnjo določenega stroškovnega nosilca, ki je lahko posamičen izdelek, serija izdelkov, celotna proizvodnja ali pa stroškovno mesto, ki je neposredno povezano s proizvodnjo določenega stroškovnega nosilca.

Neposredne proizvajalne stroške _____ neposredno na stroškovne nosilce in jih delimo v naslednje skupine:

a) **neposredni stroški** _____: so stroški materiala, ki se porablja pri proizvodnji poslovnih učinkov, to so porabljene surovine, porabljen osnovni in pomožni material, stroški nadomestnih delov in polizdelkov porabljenih ali vgrajenih pri izdelavi, stroški goriv in porabljena električna energija pri nastajanju poslovnih učinkov;

b) **neposredni stroški** _____: so stroški storitev, ki so neposredno povezane z nastajanjem poslovnih učinkov.To so storitve drugih, ki so sodelovali pri izdelavi izdelkov, npr. storitve kooperantov, atesti izdelkov ipd;

c) **neposredna** _____: je amortizacija tistih osnovnih sredstev, ki so neposredno sodelovala pri izdelavi določenega poslovnega učinka in odpisi drobnega inventarja, ki je sodeloval pri izdelavi danega stroškovnega nosilca;

d) **neposredni stroški** _____: vključujejo obračunane bruto plače, ki so neposredno povezane z opravljenim delom pri nastajanju poslovnih učinkov in vsi prispevki ter davki, ki jih podjetja obračunajo od teh osnov;

e) **neposredni stroški** _____: so vsi stroški, ki so neposredno povezani s prodajo določenega poslovnega učinka in ki niso povezani s prodajo drugih poslovnih učinkov, npr. stroški reklame za točno določen izdelek in ne za blagovno znamko podjetja, ki prodaja različne izdelke.

materiala, dela, neposredni, amortizacija, skupni, storitev, proizvodnih dejavnikov, prihodki, prodaje, posredni, razporedimo

Razporeditev neposrednih stroškov med stroškovne nosilce - vaja

Proizvajalno podjetje Vsezadom, d. o. o. proizvaja 3 proizvode. Za razporejanje neposrednih stroškov uporablja naslednje stroškovne nosilce:

SN 1 – talne obloge, SN 2 – mize, SN 3 – okrasne police.

Kontiraj naslednje poslovne dogodke in pri vsakem strošku označi stroškovnega nosilca oz. povzročitelja stroška.

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
1	Prejmemo račun v vrednosti 50.000 € z 20 % DDV za izdelavni material, porabljen pri izdelavi talnih oblog.				
2	Prejmemo račun v vrednosti 84.000 € z 20 % DDV za kovino, porabljeno pri izdelavi miz.				
3	Prejmemo račun v vrednosti 36.000 € z 20 % DDV za les, porabljen pri proizvodnji okrasnih polic.				
4a	Prejmemo račun v vrednosti 6.000 €, 20 % DDV je vračunan, za barvila, porabljena pri izdelavi miz.				
4b	Prejmemo račun v vrednosti 14.000 € z 20 % DDV za lak, porabljen pri izdelavi okrasnih polic.				
5	Prejmemo račun v vrednosti 3.000 € z 8,5 % DDV za porabljeno vodo pri proizvodnji talnih oblog.				
6a	Prejmemo račun v vrednosti 8.000 €, 20 % DDV je vračunan za proizvodne storitve okrasnih polic.				
6b	Prejmemo račun v vrednosti 4.000 €, 20 % DDV je vračunan za lepilo, porabljeno pri izdelavi talnih oblog.				
7	Obračunali so bruto izdelovalne plače: • 120.000 € za proizvodnjo talnih oblog • 160.000 € za proizvodnjo miz • 90.000 € za proizvodnjo okrasnih polic				
8	Prenesi stroške v breme dokončane proizvodnje.				

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
9	Konec obračunskega obdobja prodajo vse proizvode in izdajo naslednje račune: • 240.000 € z DDV za talne obloge • 310.000 € z DDV za mize • 250.000 € z DDV za okrasne police.				
10	Kontiraj odhodek od prodaje in zmanjšaj zalogo.				

OBRAČUNSKI LIST STROŠKOV PO STROŠKOVNIH NOSILCIH

STROŠEK	SKUPAJ	SN 1	SN 2	SN 3
400				
401				
470				
Skupaj neposredni stroški				
Proizvedena količina		600	800	1.200
Proizvajalni stroški na enoto				
Prodajna cena				
Dobiček na enoto				

Posredni proizvajalni stroški

Posredne stroške lahko delimo v dve skupini:

1) posredni _____ stroški, ki se razporedijo med različne poslovne učinke in ki jih vključujemo v vrednost zalog. Posredne proizvajalne stroške nadomestimo v obdobju prodaje poslovnih učinkov;

2) drugi _____ stroški, ki jih nadomestimo s poslovnimi rezultati tekočega obdobja, zato jih ne vključujemo v vrednost zalog, ampak med odhodke.

Drugi posredni stroški so:
- posredni stroški nabave
- posredni stroški uprave
- posredni stroški prodaje
- posredni odhodki obresti

Posredni ali splošni stroški predstavljajo porabo sredstev, ki je nastala v povezavi z _____ poslovnimi učinki. Te _____ stroške posredno razporedimo med poslovne učinke.
Posredni stroški razvrščeni po naravnih vrstah, so :

a) posredni stroški _____: zajemajo stroške porabljenega materiala pri vzdrževanju osnovnih sredstev, stroške nadomestnih delov, pisarniškega materiala ipd;

b) posredni stroški _____: to so storitve, ki so samo posredno povezane s proizvodnjo, npr. storitve vzdrževanja, sejemske storitve, reklamne storitve, raprezentanca, zavarovalne premije, bančne storitve, najemnine, svetovalne storitve, stroški službenih potovanj ipd.;

c) _____: so stroški amortizacije osnovnih sredstev, ki so sodelovala pri proizvodnji različnih poslovnih učinkov;

d) posredni stroški _____: to so stroški splošnih delovnih mest, ki niso neposredno povezana s proizvodnjo izdelkov, npr. bruto plače vodstvenih delavcev, zaposlencev v upravi podjetja, vzdrževalnih in varovalnih del, stroški prevoza na in z dela, stroški malic, daril in drugih bonitet;

e) _____ stroški: npr. štipendije dijakom, izdatki za varstvo človekovega okolja ipd.

storitev, dela, materiala, posredne, drugi, posredni / splošni, različnimi, amortizacija, proizvajalni

Neposredni in posredni stroški - vaja

Proizvajalno podjetje Lesonit, d. o. o., proizvaja garderobne omare. Zaloge vodi po spremenljivih proizvajalnih stroških. Stroške razporeja na:

NSI – neposredne stroške izdelave in PSS – posredne stroške splošnih dejavnosti.

Kontiraj naslednje poslovne dogodke in označi stroškovne nosilce.

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
1	Prejmemo račun v vrednosti 12.000 € z 20 % DDV za porabljen les pri izdelavi garderobnih omar.				
2	Prejmemo račun v vrednosti 6.000 € z 20 % DDV za lepilo in barve, uporabljene pri izdelavi omar.				
3a	Prejmemo račun v vrednosti 2.400 €, DDV je vračunan, za porabljeno elektriko v upravi.				
3b	Prejmemo račun v vrednosti 6.000 € z 20 % DDV za porabljeno elektriko pri izdelavi omar.				
4	Prejmemo račun v vrednosti 4.000 € za stroške sejma, 20 % DDV je vračunan.				
5	Prejmemo račun v vrednosti 13.500 € plus 20 % DDV za stroške vzdrževanja.				
6a	Obračun amortizacije žage, ki znaša 7.500 €.				
6b	Obračun amortizacije opreme v upravi, ki znaša 3.000 €.				
7a	Obračunali so bruto izdelavne plače za 29.000 €.				
7b	Obračunali so bruto plače v upravi, ki znašajo 32.500 €.				
8	Prenesi neposredne stroške proizvodnje v breme dokončanih izdelkov.				
9	Prenesi posredne stroške med odhodke.				

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
10	Prodali so 350 omar po tržni ceni 300,00 € z 20 % DDV za omaro. Plačilo s čekom.				
11	Zmanjšaj zaloge omar in povečaj odhodke od prodaje.				
12	Izračunaj in poknjiži poslovni izid.				

STROŠKI	SKUPAJ	NEPOSREDNI	POSREDNI
SKUPAJ			
Proizvajalni stroški na enoto (proizvedli so 5.000 garderobnih omar).			

Prispevek za kritje in prag kritja stroškov

Prispevek za kritje (PK)

Podjetja imajo poleg neposrednih proizvajalnih stroškov še posredne oz. _____ stroške, ki jih nadomestijo s prihodki od prodaje proizvodov. S pravilnim razporejanjem stroškov po stroškovnih nosilcih dobimo neposredne proizvajalne stroške na enoto. Razlika med prodajno ceno in neposrednimi stroški na enoto pokrije vse posredne oz. stalne stroške in jo imenujemo _____ za kritje stalnih stroškov. Prispevek za kritje lahko izračunamo za celotno proizvodnjo danega obračunskega obdobja ali za posamezne izdelke, stroškovna mesta itd.

Prispevek za kritje je torej razlika med prodajno ceno in neposrednimi proizvajalnimi stroški na enoto izdelka in nam pove, kolikšna vrednost prodajne cene ostane podjetju za pokritje posrednih oz. splošnih stroškov.

PK =

Stopnja prispevka za kritje (SPK)

Če primerjamo samo absolutne vrednosti prispevka za kritje, ki ga realiziramo pri prodaji različnih proizvodov, ne dobimo vseh potrebnih _____ za pravilno odločanje o dobičkonosnosti teh proizvodov.
Za te informacije potrebujemo stopnjo prispevka za kritje, ki jo izračunamo tako, da prispevek za kritje delimo s prodajno ceno ali količino. Stopnja prispevka za kritje nam pove kolikšen _____ prodajne cene ostane podjetju za pokritje splošnih oz. posrednih stroškov in kolikšen je dobiček, potem ko so neposredni stroški že pokriti.

SPK =

Prag kritja stroškov (PKS)

Podjetja morajo za to, da dosežejo pozitiven poslovni rezultat: _____, pokriti z iztržki od prodaje vse stroške, neposredne in posredne.
Prag kritja je točka ali obseg _____, pri kateri podjetje pokrije vse poslovne stroške, ki so povezani s prodanimi poslovnimi učinki. Prag kritja ali prag rentabilnosti je točka, pri kateri podjetje nima ne izgube ne dobička, je torej v ravnovesju. Pri prodani količini izdelkov, ki je večja od praga kritja, podjetje vstopi v cono čistega dobička, ker mu po vsaki prodaji ostane cel prispevek za kritje vsakega prodanega proizvoda, ker so posredni stroški že vsi pokriti do točke preloma.

PKS =

informacij, dobiček, prispevek, del, prodaje, splošne

Prispevek za kritje in prag kritja - vaja 1

Proizvajalno podjetje je imelo za izdelavo svojega proizvoda 440,00 € neposrednih stroškov na enoto in skupaj 380.000 € splošnih stroškov. Prodajna cena proizvoda znaša 680,00 €.

Izračunaj:

- prispevek za kritje in stopnjo prispevka
- prag kritja (količinsko izražen)
- prag kritja (vrednostno izražen) .

Prispevek za kritje in prag kritja - vaja 2

Izračunaj prag kritja za proizvajalno podjetje, ki prodaja svoje izdelke po 300,00 € na enoto in, ki je imelo v danem obračunskem obdobju 300.000 € posrednih stroškov pri naslednjih pogojih:

a) enotni neposredni proizvajalni stroški so 200,00 €

b) prispevek za kritje je enak 50 %

c) za proizvodnjo 5.000 enot izdelka so imeli 250.000 € neposrednih proizvajalnih stroškov

Neposredni in posredni stroški, prispevek za kritje - vaja

Kontiraj naslednje poslovne dogodke z uporabo naslednjih šifrantov stroškovnih nosilcev P1, P2, P3 (proizvodi) in SS za zbiranje posrednih ali splošnih stroškov. Poslovni dogodki, povezani z zalogo materiala, se vodijo tudi na analitični kartici materiala, uporabi metodo drsečih povprečnih cen (DPC).

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
1	Prejeli račun v vrednosti 3.000 € za nabavo drobnega inventarja, 20 % DDV je vračunan.				
2	Prejeli račun za nabavo 500 kg materiala X po ceni 100,00 €/kg, na fakturno ceno vračunajo 10 % neposrednih nabavnih stroškov, DDV je 20 %.				
	Izračun NV:				
3	Pri proizvodnji stroškovnega nosilca P1 so porabili 120 kg materiala X (metoda DPC).				
4	Prejeli račun v vrednosti 800 € z 20 % DDV za pomožni material, ki je porabljen za proizvodnjo stroškovnega nosilca P1.				
5	Prejmemo račun v vrednosti 9.520 € DDV je vračunan, za pisarniški material.				
6a	100 kg materiala X gre v predelavo k drugemu podjetju.				
6b	Prejmejo račun v vrednosti 12.000 €, 20 % DDV je vključen, za predelavo materiala .				
6c	Material iz predelave je ponovno uskladiščen, povečaj zalogo. Izračunaj novo enotno nabavno ceno.				
7	Plačali s čekom 6.000 € z 20 % DDV za porabljeno gorivo pri proizvodnji stroškovnega nosilca P3.				
8	Pri proizvodnji stroškovnega nosilca P2 so porabili 100 kg materiala X.				
9	Plačali z menico 4.000 € z 20 % DDV za reklamni oglas, menične obresti znašajo 200 €.				

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
10	Plačali preko TRR 5.000 € z 8,5 % DDV za proizvodne storitve (stroškovni nosilec P2).				
12	Porabili so za proizvodnjo stroškovnega nosilca P3 50 kg materiala.				
13	Obračunali so bruto plače, in sicer: • stroškovni nosilec P1 20.000 € • stroškovni nosilec P2 30.000 € • stroškovni nosilec P3 25.000 € • stroškovni nosilec SS 40.000 €.				
14	Prenesi neposredne proizvajalne stroške v breme zaloge nedokončane proizvodnje in splošne stroške v breme odhodkov od prodajanja.				

ANALITIČNA KARTICA MATERIALA

TIP MATERIALA _____						KONTO		
BESEDILO	MERSKA ENOTA	KOLIČINA				VREDNOST		
		PREJEM	ODDAJA	ZALOGA	CENA	V BREME	V DOBRO	STANJE

Stroški	Skupaj	P1	P2	P3	SS
Skupaj					
PK					
SPK					

IZRAČUNAJ za vse tri stroškovne nosilce prispevek za kritje in stopnjo prispevka za kritje s pomočjo naslednjih podatkov:

- prodajna vrednost stroškovnega nosilca P1 znaša 50.000 €
- prodajna vrednost stroškovnega nosilca P2 znaša 100.000 €
- prodajna vrednost stroškovnega nosilca P3 znaša 80.000 €.

Spremenljivi in stalni stroški

Celotni spremenljivi stroški so odvisni od obsega proizvodnje in se spreminjajo, ko se obseg proizvodnje spremeni, stalni stroški pa so v skupnem znesku enaki pri majhnem ali velikem obsegu proizvodnje.

Spremenljivi stroški

Celotna vrednost spremenljivih stroškov je odvisna od proizvedene _____ izdelkov. Pri ustavljeni proizvodnji spremenljivih stroškov ni. S povečanjem / zmanjšanjem proizvodnje se skupni spremenljivi stroški na enoto izdelka sorazmerno povečujejo ali zmanjšujejo. Spremenljivi stroški so porabljeni izdelavni material, izdelavne plače, električna energija, in ostali stroški, ki so neposredno povezani s proizvodnjo.

Skupni spremenljivi stroški se povečujejo s povečevanjem obsega proizvodnje, to povečanje pa je lahko različno. Spremenljivi stroški na enoto izdelka so torej lahko:

a) sorazmerni
b) nazadujoči
c) napredujoči

a) Ko pri proizvodnji porabimo vedno enake količino materiala, energije, dela, pravimo, da spremenljivi stroški naraščajo _____ z obsegom proizvodnje.

b) Ko skupni sprmenljivi stroški zaostajajo za naraščajočim obsegom proizvodnje, pravimo, da imamo opravka z _____ spremenljivimi stroški na enoto izdelka. Npr. nabava večjih količin materiala prinese dodatne popuste in manjše prevozne stroške, posledica vsega so nižji spremenjlivi stroški na enoto izdelka.

c) Spremenljivi stroški se lahko _____ s povečevanjem obsega proizvodnje ob nespremenjenih proizvodnih kapacitetah. Npr. tretja izmena, povzroča dražje stroške dela od ostalih. V takšnih primerih govorimo o _____ spremenljivih stroških na enoto izdelka.

Stalni stroški

Skupni stalni stroški niso odvisni od proizvedene količine, ampak od _____ proizvodne kapacitete.

Stalni stroški so: stroški najemnin, zavarovanja, stroški dela v upravi, stroški amortizacije, stroški raziskav in drugi stroški na katere trenutni obseg proizvodnje nima vpliva.

Skupni stalni stroški se ne spreminjajo s spreminjanjem obsega proizvodnje. Stalne stroške na enoto izdelka izračunamo tako, da celotne stalne stroške delimo s proizvedeno količino izdelkov.

Stalni stroški na enoto izdelka se _____ s povečanjem obsega proizvodnje in so najnižji pri polni izrabi proizvodnih kapacitet.

Razčlenjevanje stroškov na spremenljive in stalne je zelo pomembno za načrtovanje in analizo stroškov poslovanja. Prodaja izdelkov v podjetjih je odvisna od povpraševanja in podjetja morajo dobro poznati svoje stroške, da lahko izračunajo točko preloma, to je obseg proizvodnje, katerega prodaja bo omogočila pokritje vseh spremenljivih in stalnih stroškov.

trenutne, zvišujejo, napredujočih, sorazmerno, znižujejo, nazadujočimi, količine

Spremenljivi in stalni stroški - vaja

Proizvajalno podjetje Beti, d. o .o., proizvaja 2 proizvoda. V zadnjem obračunskem obdobju so proizvedli 800 enot izdelka A in 1.200 enot izdelka B.

Knjiži naslednje poslovne dogodke in razdeli stroške med naslednje stroškovne nosilce SN A, SN B, SN S – stroškovni nosilec za zajemanje posrednih / stalnih stroškov.

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
1	Porabili so 500.000 € surovin za proizvodnjo proizvoda A in 300.000 € za proizvodnjo proizvoda B.				
2	Prejmemo račun v vrednosti 24.000 € z 20 % DDV za stroške vzdrževanja.				
3	Prejeli račun v vrednosti 357.000 €, 20 % DDV je vračunan, za pomožni material, ki so ga porabili pri proizvodnji izdelka A.				
4	Prejmemo račun v vrednosti 30.000 € z 20 % DDV za pisarniški material.				
5	Plačali s čekom 120.000 €, 20 % DDV je vračunan, za proizvodne storitve za izdelek B.				
6	Obračunali so bruto plače v vrednosti 1.570.000 €, in sicer: - 650.000 € za plače splošnih služb, - razliko razdeli med oba stroškovna nosilca na podlagi proizvedene količine. **Izračuni:**				
7	Plačali z menico stroške reklame v vrednosti 54.000 € z 20 % DDV, menične obresti znašajo 2.000 €.				
8	Obračunali so amortizacijo opreme : celoten strošek je 46.000 €, amortizacija pisarniške opreme znaša 8.000 €, razliko razdeli med stroškovne nosilce na podlagi proizvedene količine. **Izračuni:**				

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
9	Prejmemo račun v vrednosti 96.000 €, 20 % DDV je vračunan za porabljeno električno energijo, strošek se razdeli med stroškovne nosilce takole: **SN A 40 %, SN B 25 %, SN S 35 %.**				
10	Prejmemo račun v vrednosti 24.000 € z 8,5 % DDV, za porabljeno vodo pri proizvodnji izdelka B.				
11a	Prenesi spremenljive stroške proizvajanja v breme dokončanih proizvodov.				
11b	Prenesi splošne / posredne stroške v breme odhodkov v naslednjem razmerju: 55 % stroški uprave, 45 % pa stroški prodajanja.				
12a	Prodali in izdali račun za 50 % zaloge A v vrednosti 960.000 € plus 20 % DDV.				
12b	Knjiži odhodek od prodaje za proizvod A.				
13a	Prodali so 80 % zaloge B za 1.272.000 € plus 20% DDV, plačilo s čekom.				
13b	Knjiži odhodek od prodaje za proizvod B.				

Izračunaj spremenljive stroške na enoto, prispevek za kritje in stopnjo prispevka za oba proizvoda. Prodajna cena proizvoda A znaša 2.400 €, proizvoda B pa 1.325 €.

Stroški	Skupaj	SN A	SN B	SN S
Skupaj				
Proizvedena količina		**800**	**1.200**	
PSE				
PK				
SPK				

Vrednotenje zalog nedokončane in dokončane proizvodnje (elementi cene)

Konec obračunskega obdobja podjetja prenesejo vse stroške na konto _____ _____, na katerem je prikazana vrednost nedokončane ali dokončane proizvodnje, tako lahko izračunajo končno vrednost proizvedenih in prodanih zalog ter poslovni izid.
Vrednost zaloge nedokončane in dokončane proizvodnje je odvisna od ravni vrednotenja zalog.
Po SRS 4 morajo podjetja dokončano oziroma nedokončano proizvodnjo vrednotiti po _____ stroških.

Vrednotenje zalog nedokončane in dokončane proizvodnje

a) Po metodi proizvajalnih stroškov, pri enakomerni proizvodnji in prodaji. V tem primeru cena izdelka zajema :

- neposredne stroške _____
- neposredne stroške _____
- neposredno _____
- neposredne stroške _____
- posredne _____ stroške.

b) Po metodi zožene lastne cene, pri enakomerni proizvodnji in neenakomerni prodaji, zaloge v tem primeru vsebujejo vse stroške razen neposrednih stroškov prodaje in stroškov financiranja. V tem primeru cena izdelka zajema:

- _____ proizvajalne stroške
- posredne stroške prodaje, _____ in skupnih služb, brez stroškov financiranja in neposrednih stroškov prodaje.

c) Po metodi spremenljivih stroškov, pri enakomerni prodaji in neenakomerni proizvodnji. V tem primeru cena izdelka zajema:

- neposredne _____ materiala
- _____ stroške storitev
- neposredne stroške amortizacije
- neposredne _____ stroške.

proizvajalnih, neposredne, storitev, proizvajalne, materiala, dela, proizvajalne, amortizacijo, prenos stroškov, celotne, nabave, stroške

Povezava med neposrednimi, posrednimi, spremenljivimi in stalnimi stroški

Teoretično gledano razporejanje stroškov na spremenljive in stalne ni težko, lahko pa postane problematično v praksi. Npr. porabljena električna energija je največkrat spremenljiv strošek (tista, ki se porabi pri proizvodnem procesu, je odvisna od proizvedene količine), ko pa jo porabimo za razsvetljavo ali za delovanje računalnikov, ni več povezana z obsegom proizvodnje. V takih primerih upoštevamo načelo pretežnosti in zanemarimo nepomembna odstopanja od pravila.
Spremenljive stroške najpogosteje zajemamo neposredno, zato se dostikrat enači spremenljive stroške z neposrednimi, ampak moramo vedeti, da :

NEPOSREDNI STROŠKI IZDELAVE ni enako kot SPREMENLJIVI PROIZVAJALNI STROŠKI

in

POSREDNI STROŠKI ni enako kot STALNI STROŠKI.

Večji del neposrednih stroškov izdelave je tudi spremenljive narave in večji del posrednih stroškov je stalnih, ne obstaja pa razmerje enakosti med temi kategorijami.

Stroške lahko delimo na:

- neposredne _____ stroške (stroški materiala in neposrednega dela)
- neposredne _____ stroške (načrti in modeli za določen izdelek)
- _____ spremenljive stroške (razsvetljava, variabilni del plač uprave in drugih splošnih služb)
- _____ stalne stroške (zavarovanje, reklama, najemnina, amortizacija, fiksni del plač uprave in drugih splošnih služb).

a) Neposredne spremenljive stroške razporejamo _____ na stroškovne nosilce s pomočjo delovnih nalogov.

b) Neposredni stalni stroški so neposredno povezani z izdelavo določenega proizvoda ampak niso _____ od proizvedene količine, npr. stroški načrtov, specializiranih orodij, modelov za dani izdelek itd. Neposredni stalni stroški na enoto se s povečanjem proizvodnje znižujejo, saj se poveča le količina,ne pa tudi celotni stalni strošek.

c) Posredni spremenljivi stroški so stroški, ki so povezani s proizvodnjo in z njenim obsegom, vendar jih ne moremo neposredno povezati s stroškovnimi nosilci. To so stroški, ki so _____ s proizvodnjo različnih poslovnih učinkov, zato jih spremljamo kot posredne stroške na začasnih stroškovnih nosilcih in jih kasneje razdelimo med poslovne učinke, zaradi katerih so nastali, npr. električna energija, porabljena pri proizvodnji različnih izdelkov, stroški plač za skupna delovna mesta v proizvodnji, stroški vzdrževanja, notranji transport, skladiščenje in drugo.

d) Posredni stalni stroški so stroški, ki niso povezani z obsegom proizvodnje in nastajajo, čeprav podjetje ne obratuje. Podjetja razporejajo te stroške na stroškovna mesta (mesto nastanka) in jih prenesejo neposredno med _____ danega obračunskega obdobja.

Povezavo med stroški in končnimi izdelki lahko ponazorimo takole:

Neposredni spremenljivi stroški -> stroškovni nosilec -> zaloga proizvodov

Posredni spremenljivi stroški -> splošni stroškovni nosilec -> razporeditev stroškov med stroškovne nosilce -> zaloga proizvodov

Neposredni stalni stroški -> stroškovni nosilec -> zaloga proizvodov

Posredni stalni stroški -> stroškovno mesto -> odhodki od poslovanja

posredni, neposredni, posamezni, odhodke, so odvisni, posredni, neposredni, skupni

Vrednotenje proizvodnje po neposrednih proizvajalnih stroških - vaja

Proizvajalno podjetje Lama proizvaja dva izdelka X in Y. V zadnjem obračunskem obdobju so proizvedli 400 enot izdelka X in 600 enot izdelka Y. **Knjiži naslednje poslovne dogodke z uporabo naslednjih stroškovnih nosilcev: SN X (neposredni stroški izdelave izdelka X), SN Y (neposredni stroški izdelave izdelka Y) in SN P (stroškovni nosilec posrednih stroškov).**

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
1	Porabili so 400.000 € izdelavnega meteriala za proizvodnjo izdelka X in 200.000 € za proizvodnjo izdelka Y.				
2	Prejeli račun v vrednosti 15.000 € za zavarovanje poslovnih zgradb.				
3	Prejmemo račun v vrednosti 30.000 € z 20 % DDV za pisarniški material, ki gre takoj v uporabo.				
4	Račun za pisarniški material poravnajo s čekom.				
5	Izračunali so bruto plače: • 270.000 € za izdelek X • 220.000 € za izdelek Y • 350.000 € za ostale plače				
6	Obračunali amortizacijo opreme, skupni strošek znaša 20.000 € in se razdeli: 3.000 € predstavlja amortizacijo pisarniške opreme, razlika se razdeli med izdelke na podlagi proizvedene količine.				
7	Prejmemo račun v vrednosti 30.000 € z DDV za porabljeno električno energijo. Razdeli: 5.000 € za upravo, nabavo in prodajo, razliko pa med izdelke kot zgoraj.				
8	Prejmemo račun v vrednosti 12.000 € z DDV za vzdrževanje strojev.				
9	Prenesi neposredne proizvajalne stroške v breme dokončanih proizvodov in posredne stroške med odhodke, stroški uprave znašajo 70 % in razliko predstavljajo stroški prodajanja.				
10	Prodali so celotno zalogo izdelka X in polovico zaloge izdelka Y, plačilo s čekom, DDV je 20 %. Prispevek za kritje splošnih stroškov je 30 % za oba izdelka. Izračunaj **prodajno ceno** za oba izdelka (glej tabela spodaj).				

11	Knjiži odhodek od prodaje izdelkov. Izračunaj **PSE** za oba izdelka (glej tabela spodaj).				

Obračun stroškov po stroškovnih nosilcih

Strošek	Skupaj	SN X	SN Y	SN P
Skupaj				
Proizvedena količina				
PSE				
PK				
PC				
SPK				

Stroškovni nosilci – preverjanje znanja pred ocenjevanjem

Proizvajalno podjetje Beta proizvaja 3 proizvode (stroškovni nosilec A, B in C), pri proizvodnji vseh treh uporablja isti stroj. Stroški amortizacije se razporedijo med stroškovne nosilce na podlagi opravljenih delovni ur na stroju. Podjetje spremlja stroške s pomočjo naslednjih stroškovnih nosilcev:

- **DN S** (delovni nalog za zajemanje splošnih proizvajalnih stroškov)
- **DN A** (delovni nalog za zajemanje neposrednih stroškov stroškovnega nosilca A)
- **DN B** (delovni nalog za zajemanje neposrednih stroškov stroškovnega nosilca B)
- **DN C** (delovni nalog za zajemanje neposrednih stroškov stroškovnega nosilca C)

V zadnjem obračunskem obdobju so bile za posamezni stroškovni nosilec opravljene naslednje ure na stroju: DNA - 40 ur, DNB - 50 ur, DNC - 120 ur. Knjiži naslednje poslovne dogodke:

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
1	Porabili izdelavni material v vrednosti : • 150.000 € za proizvodnjo DN A • 220.000 € za proizvodnjo DN B • 70.000 € za proizvodnjo DN C				
2	Prejeli račun v vrednosti 130.000 € z 20 % DDV za porabljeni pomožni material: • 50.000 € za DN A • 60.000 € za DN B • 20.000 € za DN C.				
3	Prejeli račun v vrednosti 20.000 € z 20 % DDV za nadomestne dele stroja.				
4	Prejeli račun v vrednosti 17.000 €, 8,5 % DDV ni vključen, za porabljeno vodo.				
5	Nakazali so 22.000 € z 20 % DDV za porabljeno električno energijo.				
6	Prejeli račun v vrednosti 6.000 € z 20 % DDV za stroške vzdrževanja stroja.				
7	Izračunali bruto plače v vrednosti 240.000 €: • 50.000 € za DN A • 60.000 € za DN B • 100.000 € za DN C • razlika bremeni DN S				
8	Obračunali so prispevke na bruto plače v višini 16,1 %, razdeli strošek med stroškovne nosilce na podlagi razmerij iz prejšnje točke.				

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	SN	V BREME	V DOBRO
9	Obračunali so amortizacijo stroja na podlagi opravljenih ur za posamezni stroškovni nosilec. Nabavna vrednost stroja znaša 600.000 €.				
	Predvideno max. število opravljenih ur je 5.500. AMO. DN A = AMO. DN B = AMO.DN C=				
10	Prejeli račun v vrednosti 50.000 € z 20% DDV za proizvodne stroritve.				
Predno nadaljuješ s knjižbami,izračunaj in dopolni z manjkajočimi podatki tabelo z obračunom stroškov po stroškovnih nosilcih.					
11	Prenesi vse neposredne proizvajalne stroške v breme proizvodov.				
12	Prenesi vse splošne stroške med odhodke, stroški prodajanja.				
13	Prodali so 50 % zaloge izdelka A, PK znaša 35 %, 30 % zaloge izdelka B, PK znaša 50 % in 100 % zaloge izdelka C, PK znaša 40 %, plus DDV.				
14	Izračunaj in knjiži odhodke od prodaje proizvodov.				
15	Izračunaj in knjiži poslovni izid.				

Stroški	Skupaj	DN A	DN B	DN C	DN S
Skupaj					
Proizvedena količina		**120**	**450**	**600**	
PSE					
PK					
PC					
Prihodki od prodaje					
Odhodki od prodaje					

Stroškovna mesta

Stroškovno mesto je funkcionalna enota ali oddelek podjetja, na katerem se pri poslovanju pojavljajo stroški. V podjetjih, kjer proizvajajo različne proizvode, se posredni stroški spremljajo s pomočjo stroškovnih mest in se šele naknadno ti stroški razporejajo med različne stroškovne nosilce z uporabo raznih ključev in razdelilnikov stroškov.

Za ugotavljanje stroškov v ceni enote izdelka v zalogi razčlenimo stroškovna mesta najmanj v dve skupini:

a) **stroškovna mesta** _____ (oddelki, v katerih se izvaja proizvodnja, od surovin do gotovih proizvodov),

b) _____ **stroškovno mesto** (nakup, prodaja, splošne službe).

Podjetja najpogosteje razvrščajo stroškovna mesta na:

A) ***stroškovna mesta neposredne proizvodnje***: to so mesta, kjer poteka _____ dejavnost organizacije (industrijski obrati);

B) ***stroškovna mesta pomožnih dejavnosti*** : kjer poteka vzporedna dejavnost, ki _____ temeljni dejavnosti (npr. skladišče, vzdrževalne delavnice, notranji transport, električna centrala ipd.);

C) ***stroškovna mesta stranskih dejavnosti:*** *kjer poteka dejavnost, ki se je razvila* _____ *s temeljno dejavnostjo* (npr. predelava odpadkov, izraba odpadne energije ipd.);

D) ***stroškovna mesta splošnih dejavnosti (nabava, uprava in prodaja):*** *kjer spremljamo stroške povezane z nabavo vseh sredstev, potrebnih za proizvodnjo, stroške, povezane s prodajo poslovnih učinkov, in stroške splošnih* _____ *(kadrovska, finančna, računovodska in druge funkcije*).

Delitev podjetja na stroškovna mesta olajša razporejanje in spremljanje posrednih in splošnih stroškov, ti se najprej razdelijo med stroškovna mesta in šele naknadno med poslovne učinke / stroškovne nosilce. Pri takšnem razporejanju se najprej razporedijo stroški pomožnih stroškovnih mest med ostala stroškovna mesta, ki so bila deležna njihovih storitev in šele kasneje stroški proizvodnih mest med poslovne učinke / stroškovne nosilce.

temeljna, vzporedno, služb, izdelave, splošno, pomaga

Povezavo med stroški, stroškovnimi mesti in stroškovnimi nosilci lahko ponazorimo na naslednji način

Dokončaj povedi tako da izbereš eno od danih možnosti: SM (stroškovno mesto) ali SN (stroškovni nosilec)

Neposredni stroški proizvodnje se razporejajo po _____ .

Posredni stroški proizvodnje se razporejajo po _____ .

Ostali posredni ali splošni stroški se razporejajo po _____ .

Zbiranje in razporejanje neposrednih stroškov po stroškovnih mestih

Poslovne dogodke, povezane z nastajanjem posrednih stroškov, zajemamo na podlagi _____ listin, iz katerih mora biti razvidno mesto nastanka stroška ali _____ mesto.

Stroškovno mesto določimo :

- na notranjih knjigovodskih listinah takoj ob nastanku poslovnega dogodka
- na zunanjih knjigovodskih listinah ob kontroli in podpisu prejete listine, to je pred kontiranjem poslovnega dogodka v knjigovodstvu

Šifriranje in označevanje stroškovnih mest

Stroški se razporejajo po stroškovnih mestih s pomočjo _____ stroškovnih mest.

Šifra stroškovnega mesta je lahko črkovna, številčna ali kombinirana. Npr.:

- OB 1 (Obrat 1 za izdelavo določenega izdelka)
- MD (pomožno stroškovno mesto mehanična delavnica)
- MO (pomožno stroškovno mesto modelarna za oblikovanje in pripravo modelov)
- UP (stroškovno mesto uprave in ostalih splošnih dejavnosti).

šifrantov, knjigovodskih, stroškovno

Stroškovni nosilci in mesta - vaja 1

Izračunajte manjkajoče vrednosti v obračunskem listu stroškov.

Stroške električne centrale (EC) razdeli v razmerju: **MD : OB 1 : OB 2 : SS = 1 : 3 : 4 : 2**
Stroške mehanične delavnice pa: **45 % OB1, 55 % OB2.**

Obračunski list stroškov

		Pomožna stroškovna mesta		Glavna stroškovna mesta		
Stroški	**Skupaj**	**EC**	**MD**	**OB 1**	**OB 2**	**SS**
Plače		14.000	12.500	3.500	6.500	9.000
Sejem		8.500	4.000	0	0	11.500
Amortizacija		9.000	11.000	5.000	8.600	5.000
Pomožni material		6.000	5.500	4.500	13.000	3.800

Ključ (EC)= _____

Obračunska kalkulacija		**OB 1**		**OB 2**
Stroški	**Skupaj**	**SN 1**	**SN 2**	**SN 3**
Plače		33.400	12.800	9.800
Material		20.900	41.000	32.000
Posredni stroški				
SKUPAJ				

Splošni proizvajalni stroški se razdelijo na podlagi **stroškov materiala.**
Pri izračunu kjuča upoštevaj vse decimalke.
Ključ (OB 1) = _____

V obratu 1 je proizvodnja dokončana, v obratu 2 pa ne.
Knjiži prenos stroškov.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

Stroškovni nosilci in mesta - vaja 2

Izračunajte manjkajoče vrednosti v obračunskem listu stroškov.

Stroške električne centrale (EC) razdeli v razmerju: **OB 1 : OB 2 : SS = 3 : 4 : 2**
Stroške skladišča pa: **35 % OB 1, 10 % OB 2, razlika so SS (STALNI STROŠKI).**

Obračunski list stroškov

		Pomožna stroškovna mesta		Glavna stroškovna mesta		
Stroški	**Skupaj**	**EC**	**SKL**	**OB 1**	**OB 2**	**SS**
Material		85.000	58.000	42.000	48.000	85.000
Električna energija		6.000	2.000	12.000	54.000	75.000
Plače		44.000	16.000	29.000	35.000	140.000

Ključ (EC)= _____

Obračunska kalkulacija		**OB 1**	**OB 2**	
Stroški	**Skupaj**	**SN 1**	**SN 2**	**SN 3**
Material		25.000	50.000	85.000
Amortizacija		10.000	15.400	22.000
Plače		55.000	80.000	25.000
Posredni stroški				
SKUPAJ				

Splošni proizvajalni stroški se razdelijo na podlagi **stroškov plač.**
Pri izračunu kjuča upoštevaj vse decimalke.
Ključ (OB 2) = _____

V obratu 1 je proizvodnja nedokončana, v obratu 2 pa je dokončana.
Knjiži prenos stroškov.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

Stroškovni nosilci in mesta - vaja 3

Podjetje »Fine« d. o. o., ima naslednja stroškovna mesta:

- pomožna stroškovna mesta ELEKTRIČNA CENTRALA (EC) in NOTRANJI TRANSPORT (NT)
- stroškovni mesti proizvajanja OBRAT A (OB A) in OBRAT B (OB B)
- neproizvodno stroškovno mesto UPRAVA, NABAVA, PRODAJA (UNP).

V obratu A so proizvedli **1.000 enot izdelka X** (neposredni stroški po delovnem nalogu DN 1), v obratu B so proizvedli **800 enot izdelka Y in 1500 enot izdelka W** (DN 2 in DN 3).

Sestavi temeljnico:

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO
Zst	Zgradbe 12.000.000 €			
	Popravek vrednosti zgradb 7.000.000 €			
	Oprema 8.000.000 €			
	Popravek vrednosti opreme 4.700.000 €			
	TRR 2.000.000 €			
	Izdane menice 50.000 €			
	Material 5.000.000 €			
	Obveznosti do dobaviteljev 800.000 €			
	Lastni kapital ?			
1	Poraba izdelavnega materiala: *DN 1 2.000.000 €,*			
	DN 2 250.000 €, DN 3 1.900.000 €			
2	Podjetje prejme račun v vrednosti 12.000 € z 20 % DDV			
	za pisarniški material (UNP).			
3	Porabili so za 45.000 € pomožnega materiala:			
	OB A 20.000 € , OB B 25.000 €.			
4	Prejeli so račun v vrednosti 440.000 € z DDV za porabljeno			
	nafto v električni centrali.			
5	Plačali s čekom 122.000 € z DDV za porabo goriva (NT).			
6	Nakazali so 150.000 € za dnevnice in potne stroške.			
	(*OB B 40.000 € , UNP 110.000 €).*			
7	Prejeli račun v vrednosti 65.000 € z 8,5 % DDV za porabo			
	vode: *OB A 10.000 €, OB B 20.000 € , EC*			
	30.000 € , UNP 5.000 €.			
8	Prejeli račun v vrednosti 18.000 € z 20 % DDV za stroške			
	propagande (UNP).			

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO
9	Prejeli račun v vrednosti 530.000 € z 20 % DDV za drobni inventar (neposredni odpis): *OB A 100.000 €, OB B 280.000 €, UNP 150.000 €.*			
10	Obračunali so amortizacijo opreme 790.000 €: *DN 1 500.000 €, DN 2 50.000 €, DN 3 100.000, NT 80.000 € , razlika bremeni UNP.*			
11	Obračunali so amortizacijo zgradb 220.000 €: OB A 70.000 €, OB B 100.000 €, EC 50.000 €.			
12	Obračunali so plače v vrednosti 6.505.000 €: *DN 1 1.500.000 €, DN 2 500.000 €, DN 3 1.000.000 €, EC 120.000 €, NT 150.000 €, UNP 2.400.000 €, OB A 300.000 €, OB B 535.000 €.*			
13	Plačali s čekom zavarovalno premijo 60.000 € (UNP).			
14	Nakazali 100.000 € z 20 % DDV za najemnino upravne stavbe.			

TABELA ŠT. 1 - OBRAČUN STROŠKOV PO STROŠKOVNIH MESTIH

Stroški električne centrale se razdelijo na podlagi porabljenih kWh:

NT 300 kWh	OB A 1000 kWh	OB B 2500 kWh	UNP 200 kWh

KLJUČ = _____

Stroški notranjega transporta se razdelijo na podlagi števila opravljenih kilometrov:

OB A 2 km	OB B 6 km

KLJUČ = _____

STROŠKI	EC	NT	OB A	OB B	UNP
SKUPAJ					
Prenos EC					
Prenos NT					
POSREDNI STROŠKI					

TABELA ŠT. 2 - OBRAČUN STROŠKOV PO STROŠKOVNIH NOSILCIH

Splošni proizvajalni stroški obrata B se razdelijo med izdelka na podlagi stroškov plač.

Ključ=_____

DN 2 = _____ **DN 3 =_____**

STROŠKI	SKUPAJ	DN 1	DN 2	DN 3
Poraba materiala				
Amortizacija				
Bruto plače				
Splošni stroški proizvajanja				
SKUPAJ				
Proizvedena količina				
PSE				
PC				
PK				

Zap. št.	BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO
15	Prenesi vse proizvajalne stroške v breme nedokončane Proizvodnje (vrednotenje po proizvajalnih stroških). (glej tabelo št. 2).			
16	Prenesi stroške UNP med odhodke, stroški uprave in stroški prodajanja v razmerju 50 : 50 (glej tabelo št. 2).			
17	Vsa nedokončana proizvodnja je dokončana.			
18	Podjetje proda celotno zalogo izdelkov, DDV je 20 %. Prodajna cena izdelka X znaša 6.700 €, izdelka Y 2.000 € in izdelka W 4.000 €.			
19	Knjiži odhodke od prodaje.			
20	Izračunaj in knjiži poslovni izid.			

Stroškovni nosilci in mesta - vaja 4

Proizvajalno podjetje »X« ima dva proizvajalna obrata in proizvaja 3 izdelke (stroškovni nosilci). SN 1 in SN 3 se proizvajata v prvem obratu OB 1, SN 2 pa v drugem obratu OB 2.

Posredni stroški se spremljajo na naslednjih stroškovnih mestih: proizvajalni obrati OB 1 in OB 2, pomožno stroškovno mesto mehanična delavnica MD in neproizvajalno stroškovno mesto, splošne službe SS.

Neposredni proizvajalni stroški se spremljajo na naslednjih stroškovnih nosilcih (SN 1, SN 2, SN 3). Proizvodnja je vrednotena po proizvajalnih stroških.

->Stroški pomožnega stroškovnega mesta se razdelijo med ostala stroškovna mesta v razmerju:
OB 1 : OB 2 : SS = 6 : 4 : 2

->Posredni stroški obratov se delijo na podlagi **NEPOSREDNIH STROŠKOV**.

V danem obračunskem obdobju so nastali naslednji stroški. Izračunajte manjkajoče vrednosti v obračunskem listu stroškov.

	NEPOSREDNI STROŠKI			SPLOŠNI STROŠKI			
	SN 1	**SN 2**	**SN 3**	**OB 1**	**OB 2**	**MD**	**SS**
Neposredni stroški	620. 000	750.000	680.000	450.000	540.000	192.000	222.000
Splošni stroški							
Skupaj							
Količina proizvodov	2300	3900	4000				

Ključ (MD) =_____
Ključ (OB 1) =_____

1. Izračunaj neposredne stroške na enoto proizvoda.

SN 1	SN 2	SN 3

2. Izračunaj proizvajalne stroške na enoto proizvoda.

SN 1	SN 2	SN 3

3. Obračunaj in prenesi proizvajalne stroške na zalogo, in stroške splošnih služb med odhodke, 40 % predstavljajo upravni stroški, razlika so stroški prodajanja.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

4. Izračunaj poslovni izid, prodali so 70 % proizvodov, prodajna cena vsebuje 45 % prispevka za kritje na proizvajalne stroške.

PRIHODKI

ODHODKI

POSLOVNI IZID

5. Knjiži prodajo;

a) Izdani račun, DDV je 20 %.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

b) Odhodek od prodaje in zmanjšanje zaloge.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

6. Knjiži poslovni izid, davek na dobiček je 20 %.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

7. Knjiži nakazilo akontacije davka od dobička v vrednosti 80.000 €.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

8. Knjiži obveznosti za davek na dobiček.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

9. Knjiži poravnavo obveznosti za davek od dobička, upoštevaj že plačano akontacijo.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

Stroškovni nosilci in mesta - vaja 5

Proizvajalno podjetje »Y« ima dva proizvajalna obrata in proizvaja 3 izdelke (stroškovni nosilci). SN 1 in SN 3 se proizvajata v prvem obratu OB 1, SN 2 pa v drugem obratu OB 2.

Posredni stroški se spremljajo na naslednjih stroškovnih mestih: proizvajalni obrati OB 1 in OB 2, pomožno stroškovno mesto notranji prevoz NP in neproizvajalno stroškovno mesto, splošne službe SS .

Neposredni proizvajalni stroški se spremljajo na naslednjih stroškovnih nosilcih (SN 1, SN 2, SN 3). Proizvodnja je vrednotena po proizvajalnih stroških.

-> Stroški pomožnega stroškovnega mesta se razdelijo med ostala stroškovna mesta po prevoženih kilometrih: **OB 1 400 km in OB 2 80 km**

-> Posredni stroški obratov se delijo na podlagi **PROIZVEDENE KOLIČINE**.

V danem obračunskem obdobju so nastali naslednji stroški. Izračunajte manjkajoče vrednosti v obračunskem listu stroškov.

	NEPOSREDNI STROŠKI			POSREDNI STROŠKI			
	SN 1	**SN 2**	**SN 3**	**OB 1**	**OB 2**	**NT**	**SS**
Nep.stroški	400.000	650.000	580.000	550.000	440.000	980.000	600.000
Pos.stroški							
Skupaj							
Količina proizvodov	600	900	1000				

Ključ (NT) =_____
Ključ (OB 1) =_____

1. Izračunaj neposredne stroške na enoto proizvoda.

SN 1	SN 2	SN 3

2. Izračunaj proizvajalne stroške na enoto proizvoda.

SN 1	SN 2	SN 3

1. Obračunaj in prenesi proizvajalne stroške na zalogo in stroške splošnih služb med odhodke, 40 % predstavljajo stroški prodajanja, razlika so stroški uprave.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

4. Izračunaj poslovni izid, prodali so 60 % proizvodov, prodajna cena vsebuje 40 % prispevka za kritje na proizvajalne stroške.

PRIHODKI

ODHODKI

POSLOVNI IZID

5. Knjiži prodajo;

c) Izdani račun, DDV je 20 %.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

d) Odhodek od prodaje in zmanjšanje zaloge.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

6. Knjiži poslovni izid, davek na dobiček je 20 %.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

7. Knjiži nakazilo akontacije davka od dobička v vrednosti 20.000 €.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

8. Knjiži obveznosti za davek na dobiček.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

9. Knjiži poravnavo obveznosti za davek od dobička, upoštevaj že plačano akontacijo.

BESEDILO	KONTO	V BREME	V DOBRO

VIRI

Kolarič Branka, Gerečnik Anton: Računovodstvo 2, učbenik – 1. izd., 1. natis, DZS, Ljubljana 2003

Kolarič Branka, Gerečnik Anton: Računovodstvo 3, učbenik – 1. izd., 1.natis, DZS, Ljubljana 2004

Batistič Tanja, Računovodstvo 2, Delovni zvezek – 1. izd., 1. natis, DZS, Ljubljana 2004